

ABSTRAK

Dalam perundangan Islam, *mahar* diwajibkan kepada suami yang bertujuan untuk meningkatkan status sosial wanita dan simbol pengiktirafan Islam kepada mereka. Di Malaysia, peruntukan bagi *mahar* atau mas kahwin ini telah disediakan di bawah Enakmen Undang-undang Keluarga Islam Negeri-negeri. Dewasa ini, masalah timbul dalam kalangan umat Islam di Malaysia kerana kenaikan nilai *mahar* khususnya di Selangor. Namun isunya bukanlah berkaitan kenaikan kadar yang ditetapkan, tetapi bagaimana amalan masyarakat setempat dalam menentukan kadar *mahar*. Justeru, kajian ini cuba menganalisis dan membincangkan amalan penetapan kadar *mahar* menurut pandangan perundangan Islam yang diamalkan oleh masyarakat Islam di daerah Klang disamping melihat bagaimana pengaruh adat setempat serta kesedaran wanita berhubung kepentingan *mahar* dalam aspek sosio-ekonomi mereka. Huraian analisis dilakukan secara terperinci berdasarkan kajian perpustakaan, maklumat daripada temu bual secara mendalam (*indepth-interview*) yang dilakukan ke atas penduduk tempatan bagi menjelaskan hukum amalan yang dilakukan oleh masyarakat berkenaan. Hasil kajian mendapati kecenderungan masyarakat mengikut ketetapan yang ditentukan oleh kerajaan negeri. Pada masa yang sama, didapati segelintir golongan masih kurang memahami hukum pemberian *mahar* ini dan ada yang beranggapan bahawa ia bayaran adat. Kesedaran wanita terhadap hak perundangan berkaitan *mahar* dan kepentingannya menjadi salah satu medium sumber kewangan masih berada ditahap kurang memuaskan. Pengkaji berharap agar hasil kajian yang dilakukan ini dapat membantu beberapa pihak bagi mengatasi isu ini dan secara tidak langsung dapat menyedarkan masyarakat untuk mengamalkan Islam yang sebenar terutama di dalam hal ehwal perkahwinan.

ABSTRACT

In Islamic law, it is compulsory for a husband to provide dower to the woman, with the objective to improve the social status of Muslim women. It also symbolizes recognition upon them. In Malaysia, the Islamic Family Law provides the element of dower. Of late, problems arise among Muslims in Malaysia when dower amount increases, especially in Selangor. The issue surrounds the practice among the local community upon setting the rate, not so much related to the increase of the dower. Hence, this study attempts to analyze and discuss the practice of dower rate determination in accordance to the Islamic Family law; in which the study localizes within the Muslim community in Klang, Selangor. This study also aims to see how the local indigenous perceive this matter hence, create the awareness among the women to the importance of dower in socio-economic aspects. The literature review outlines the details of the analysis, and interesting information from the in-depth interviews that were conducted on local residents to further explain the practice of the Law in the community. The results showed that the society has the tendency to follow-suit the regulations determined by the State Government. Consecutively, it appears that some people are less familiar with the Law of giving dower. Some even thought that it was customary charges. The awareness of women on dower-related legal rights and its importance as one of the financial resources is still unsatisfactory. Researcher hopes that the findings shared in this study will induce the authorities resolve these issues, and indirectly help awake the public to practice true Islamic values, especially in matrimony affairs

PENGHARGAAN

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الحمد لله رب العالمين, والصلاة والسلام على أشرف الأنبياء والمرسلين,
وعلى آله وأصحابه و من تبعه باحسان الى يوم الدين

Segala puji bagi Allah S.W.T, Tuhan alam semesta, yang dengan izin-Nya saya mampu menyiapkan kajian ini. Selawat dan salam buat Junjungan Besar Nabi Muhammad S.A.W yang diutuskan sebagai pembawa rahmat ke seluruh alam.

Saya ingin mengambil kesempatan ini untuk merakamkan setinggi-tinggi penghargaan dan ucapan jutaan terima kasih kepada Profesor Madya Dr. Raihanah bt Haji Abdullah selaku penyelia bagi kajian ini yang begitu prihatin dan memberi komitmen sepenuhnya kepada saya semasa proses sayaan dijalankan. Saya mendoakan semoga segala bimbingan dan panduan yang beliau berikan dalam menyempurnakan penulisan ini mendapat ganjaran yang besar di sisi Allah S.W.T..

Sekalung penghargaan juga diucapkan kepada semua responden yang sudi meluangkan masa untuk ditemu bual dan berkongsi maklumat-maklumat yang diperlukan untuk kajian ini. Semoga jasa baik kalian semua akan dikira sebagai amal soleh di sisi Allah S.W.T..

Khusus buat ayahanda, Shafak Ahmad bin Jamaludin dan bonda tercinta, Musriah binti Ramli, saya ingin mengabdikan doa pengharapan agar kedua-duanya sentiasa dirahmati Allah S.W.T.. Terima kasih yang tidak terhingga di atas didikan doa, kasih sayang dan kesabaran yang telah dicurahkan kepada anakmu ini.

Untuk adik beradik yang dikasihi, Sarah, Fatimah, Aminah dan Shakir, terima kasih kerana sentiasa mendoakan kejayaan dan memberi sokongan yang padu kepada saya. Tidak dilupakan kepada sahabat-sahabat yang sentiasa memberi suntikan semangat dan keazaman kepada saya sehinggalah sempurna disertasi ini.

Akhir kata, sekali lagi saya ingin merakamkan setinggi-tinggi penghargaan kepada semua yang terlibat samada secara langsung ataupun tidak langsung dalam menyempurnakan kajian ini.

Semoga Allah S.W.T membalas segala jasa baik kalian dan memberikan ganjaran di akhirat kelak. Amiin.

وصلّى الله على سيدنا محمد وعلى آله وأصحابه أجمعين والحمد لله رب العالمين

Siti Nor Ahasah Binti Shafak Ahmad
24 Syawal 1432 Hijrah, 22 September 2011,
No 25, Lot 6244, Lorong Haji Bohari, Bukit Jati,
Kampung Jawa, 41000 Klang,
Selangor Darul Ehsan.

ISI KANDUNGAN

Abstrak	iii
Abstract	iv
Penghargaan	v
Isi Kandungan	vii
Senarai Jadual	xi
Senarai Singkatan	Xii
Transliterasi	Xiii
Senarai Lampiran	Xv

BAB SATU : PENDAHULUAN

1.0 PENGENALAN	1
1.1 LATARBELAKANG KAJIAN	3
1.2 PERMASALAHAN KAJIAN	5
1.3 OBJEKTIF KAJIAN	7
1.4 KEPENTINGAN KAJIAN	8
1.5 HURAIAN ISTILAH	10
1.6 SKOP KAJIAN	12
1.7 KAJIAN LEPAS	14
1.8 METODOLOGI KAJIAN	19
1.9 SISTEMATIKA SAYAAN	25

BAB DUA: MAHAR MENURUT PERSPEKTIF HUKUM ISLAM

2.0	Pendahuluan	27
2.1	Latar Belakang Istilah <i>Mahar</i>	28
2.2	<i>Mahar</i> Dalam Sumber Utama Perundangan Islam	33
2.3	Hukum <i>Mahar</i> Dan Sebab Penentuannya	37
2.4	Klasifikasi <i>Mahar</i> Dalam Islam	41
2.5	Keadaan Penetapan <i>Mahar</i>	44
2.6	Kriteria <i>Mahar</i>	48
2.7	Kadar Pemberian <i>Mahar</i>	52
2.8	Pembayaran <i>Mahar</i>	56
2.9	Kesimpulan	60

BAB TIGA : KEDUDUKAN MAHAR DALAM ADAT MELAYU DAN UNDANG-UNDANG KELUARGA ISLAM

3.0	Pendahuluan	61
3.1	<i>Mahar</i> Dalam Adat Melayu Dan Di Selangor	62
3.1.1	<i>Mahar</i> Dalam Enakmen Undang-undang Keluarga Negeri Selangor 2003	65
3.1.2	Kadar <i>Mahar</i> Di Selangor	69
3.2	Hak Wanita Dari Perspektif Undang-Undang Keluarga Islam Di Malaysia	72
3.3	Isu Berbangkit dalam Amalan Pemberian <i>Mahar</i>	74
3.4	Kesimpulan	80

BAB EMPAT: AMALAN PENETAPAN KADAR *MAHAR* MASYARAKAT ISLAM DAERAH KLANG (ANALISIS DATA)

4.0	Pendahuluan	81
4.1	Pofil Lokasi Kajian	
4.1.1.	Sejarah Ringkas Daerah Klang	81
4.1.2.	Kedudukan Dan Keluasan Daerah	83
4.1.3	Saiz Dan Komposisi Penduduk	86
4.1.3.	Kemudahan Infrastruktur	87
4.2	Faktor Pemilihan Lokasi Kajian	87
4.3	Latar Belakang Responden	89
4.3.1	Umur Dan Taraf Pendidikan	89
4.3.2	Tempoh Menetap Di Daerah Klang	91
4.3.3	Tempoh Perkahwinan Responden	92
4.3.4	Pekerjaan Semasa Berkahwin	93
4.4	Dapatan kajian : Analisa Kedudukan dan Pengamalan <i>Mahar</i> di Tempat Kajian	
4.4.1	Kefahaman Mengenai <i>Mahar</i> Dan Hikmah Pemberiannya	94
4.4.2	Cara Penetapan Kadar <i>Mahar</i>	98
4.4.3	Pembayaran Dan Penyerahan <i>Mahar</i>	101
4.4.4	Faktor Yang Mempengaruhi Kadar <i>Mahar</i>	103
4.4.5	Respon Penetapan Kadar <i>Mahar</i> Oleh Jabatan Agama Islam Negeri Selangor	104
4.4.6	Penggunaan Wang <i>Mahar</i> Oleh Pihak Perempuan	108
4.4.7	Kesan Pensyariatan <i>Mahar</i> Terhadap Wanita Dari Aspek Ekonomi Dan Sosial	111
4.5	Rumusan	113

BAB LIMA : PENUTUP

5.0	PENDAHULUAN	114
5.1	KESIMPULAN	114
5.2	SARANAN DAN CADANGAN	117
5.3	PENUTUP	120

	BIBLIOGRAFI	121
--	-------------	-----

LAMPIRAN

SENARAI JADUAL

1. Jadual 2.3 : Jadual Penerimaan Mahar Dan Idah Jika Berlaku
Khulwah
2. Jadual 2.4 : Klasifikasi *Mahar* Menurut Islam
3. Jadual 2.6 : Kriteria *Mahar*
4. Jadual 2.7 : Cara Pembayaran *Mahar*
5. Jadual 3.1.2 (A) : Kadar *Mahar* Di Selangor Sebelum Dinaikkan
6. Jadual 3.1.2 (B) : Kadar *Mahar* Di Selangor Selepas Dinaikkan
7. Jadual 4.1.3 : Pecahan Penduduk Daerah Klang Mengikut Kaum
8. Jadual 4.3.1 A : Taraf Pendidikan Responden Mengikut Jantina
9. Jadual 4.3.1 B : Umur Responden Mengikut Jantina
10. Jadual 4.3.2 : Tempoh Responden Menetap Di Daerah Klang
11. Jadual 4.3.3 : Tempoh Perkahwinan Responden
12. Jadual 4.3.4 : Pekerjaan Responden Semasa
Berkahwin
13. Jadual 4.4.2 : Cara Penetapan *Mahar* Responden
14. Jadual 4.4.4 : Faktor Yang Mempengaruhi Kadar *Mahar*
15. Jadual 4.4.5 : Respon Penetapan Kadar *Mahar* Oleh Jabatan Agama
Islam Negeri
16. Jadual 4.4.6 : Penggunaan Wang *Mahar* Oleh Pihak Wanita

SENARAI SINGKATAN

bil.	: bilangan
cet.	: cetakan
ed.	: <i>edited by</i> (disunting oleh)
<i>et al (eds.)</i>	: terdapat saya-saya atau editor-editor lain
h.	: halaman
<i>Ibid.</i>	: <i>ibidem</i> (pada tempat yang sama)
jil.	: jilid
juz	: juzuk
no.	: nombor
<i>Op.cit.</i>	: <i>Opera citato</i> (dalam karya tersebut)
R.A	: <i>Raḍiyallāhu ‘Anhu/ha</i>
S.A.W.	: <i>Ṣallahhāhu ‘Alaihi wa Sallam</i>
S.W.T.	: <i>Subḥānahū wa Ta’ālā</i>
T.P.	: tanpa penerbit
t.t.	: tanpa tahun
T.T.P.	: tanpa tempat terbit
terj.	: terjemahan

SENARAI TRANSLITERASI

1. Konsonan

HURUF ARAB	NAMA DAN TRANSKIPSI
ا, ء	a, ‘ (hamzah)
ب	B
ت	T
ث	Th
ج	J
ح	ḥ
خ	Kh
د	D
ذ	Dh
ر	R
ز	Z
س	S
ش	Sh
ص	ṣ
ض	ḍ
ط	ṭ
ظ	ẓ
ع	‘
غ	Gh
ف	F
ق	Q
ك	K
ل	L
م	M
ن	N
ه	H

و	W
ي	Y
ة	H

2. Vokal

Vokal Pendek	Transliterasi	Contoh	Transliterasi
Fathah َ	A	قَنَتَ	Qanata
Kasrah ِ	I	سَلِمَ	Salima
Dammah ُ	U	جُعِلَ	ju'ila

Vokal Panjang	Transliterasi	Contoh	Transliterasi
ا/ى	Ā	بَابٌ	Bāb
ي	Ī	وَكَيْلٌ	Wakīl
و	Ū	سُورَةٌ	Sūrah

3. Diftong

Diftong	Transliterasi	Contoh	Transliterasi
وَ	Aw	قَوْلٌ	Qawl
وَ	Ay	خَيْرٌ	Khayr
وُ	Uww	قُوَّةٌ	Quwwah
وَ	iy / i	عَرَبِيٌّ	'arabiy / i

Catatan :

Perkataan-perkataan Arab yang telah dimelayukan melalui kamus dewan tidak ditransliterasikan seperti syariah, syarak, hukum, mukallaf, imam, ijtihad kecuali apabila perkataan-perkataan tersebut digunakan dalam frasa Arab seperti *ijtihād*, *al-Qurān*, *al-Ḥadīth*, *al-sharī'ah* dan lain-lain.

SENARAI LAMPIRAN

1. Lampiran A Peta Negeri Selangor
2. Lampiran B Surat Makluman Penyelidikan
3. Lampiran C Senarai Responden
4. Lampiran D Borang Latar Belakang Responden
5. Lampiran E Soalan-Soalan Temu Bual
6. Lampiran F Enakmen Undang-Undang Keluarga Islam (Selangor) 2003, Seksyen 21
7. Lampiran G Enakmen Undang-Undang Keluarga Islam (Selangor) 2003, Seksyen 59